

KV/EMB

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

200700198-62

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

11/715-

10 DES 2013

Agder Energi Vannkraft AS. Riving av dammer i Nåvatn/Skjerkevatn og bygging av nye dammer, økt regulering i Skjerkevatn og revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Nåvatn, Skjerkevatn og Ørevatn i Åseral kommune med manøvreringsreglement for reguleringen av Mandalsvassdraget

Ved kongelig resolusjon av 6. desember 2013 er bestemt:

1. I medhold av lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 41 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til å rive eksisterende dammer i Skjerkevatn/Nåvatn i Åseral kommune.
2. I medhold av lov om vassdragsreguleringer 14. desember 1917 nr. 17 § 8 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til å bygge nye dammer og heve reguleringen i Skjerkevatn beliggende i Åseral kommune, i samsvar med fremlagt forslag til vilkår.
3. I medhold av lov 19. juni nr. 62 1992 om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer m.fl. del 6 nr. 3 fastsettes reviderte vilkår for Agder Energi Vannkraft AS' reguleringskonsesjoner for Nåvatn, Skjerkevatn og Ørevatn.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Mandalsvassdraget i samsvar med fremlagt forslag.
5. I medhold av lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom § 25 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til forhåndstiltredelse før begjæring om skjønn er krevd.

Til orientering vedlegges kopi av departementets foredrag i den kongelige resolusjonen av 6. desember 2013, samt kopi av fastsatte vilkår.

Departementet vil komme nærmere tilbake til vilkårene når konsesjonen foreligger trykket.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Haug
Seniorrådgiver

Adresseliste:

Agder Energi Vannkraft AS, Postboks 603 Lundsiden, 4606 Kristiansand S
NVE, Postboks 5091 Majorstuen, 0301 Oslo

5. Departementets vurdering

5.1 Kunnskapsgrunnlaget

I samsvar med naturmangfoldloven § 8 første ledd bygger departementet på følgende kunnskapsgrunnlag:

- Søknad av 30.10.2008 fra Agder Energi Produksjon AS, med hydrologisk fagutredning.
- Fagrapporter utarbeidet i forbindelse med Nye Skjerka kraftverk i perioden 1990 – 2001.
- NVEs innstilling av 27.4.2011 med høringsuttalelser til søknaden.
- Høringsuttalelser og søkers egne merknader til NVEs innstilling.
- Møte med Agder Energi 21.5.2012.
- Oppdaterte opplysninger fra offentlige databaser.

Ved NVEs høring av søknaden kom det inn få merknader til de fagutredningene som ligger til grunn for søknaden. Det er kommet inn krav om enkelte tilleggsutredninger, men NVE har funnet de opprinnelige fagutredningene tilstrekkelige for å kunne vurdere søknaden. Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer slik at vedtak kan fattes. Materialet gir den kunnskap som kreves om arters bestandsituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstand i området, og som kan kreves for tiltak som de omsøkte. Også virkningene av tiltakene er beskrevet på tilstrekkelig vis.

5.2 Revisjon og spørsmålet om samordnet behandling

Hjemmel for behandling av revisjonssaken er lov 19. juni 1992 nr. 62 om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl. pkt. 6 nr. 3 som lyder:

”Tidligere gitte tidsubegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet.”

Konsesjoner til offentlige regulanter er gitt på ubegrenset tid og disse skal med dette ikke konsesjonsbehandles på nytt, men kan være gjenstand for revisjon. Saksbehandlingsregler Retningslinjer for revisjon er utarbeidet i mai 2012 ut fra føringer som er gitt i Ot. prp. nr. 50 (1991-92). I proposisjonen s 48 heter det:

”Under enhver omstendighet er det ikke aktuelt med et utredningsomfang på tilnærmet samme nivå som ved en konsesjonsbehandling. Det må tvert imot forutsettes at utredningsbehovet vil være moderat.”

Ved revisjon skal et allerede utbygd kraftanlegg være gjenstand for avbøtende tiltak. Ved revisjon skal det foretas en avveining mellom fordeler og ulemper ved de nye eller endrede vilkårene.

Hovedformålet med en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene, og det skal også være anledning å oppheve vilkår som har vist seg

urimelige/unødvendige eller uhensiktsmessige. Revisjonen gir en mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene. Når det gjelder de ulike krav som er reist i forbindelse med revisjon i denne saken, jf. revisjonsdokument datert 10.12.04, er disse vurdert og hensyntatt i NVEs innstilling.

Av hensyn til behovet for å rehabilitere dammene snarest mulig har søker bedt om at damprosjektet behandles separat. Departementet har forståelse for argumentene fra søkers side når det gjelder ønsket om frikoblingen av damprosjektene av hensyn til sikkerhet. Departementet bemerker imidlertid at det uansett skal fastsettes et revidert reglement og vilkår for den økte reguleringen av Skjerkevatn i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av saken. Selv om de omsøkte Åseral-prosjektene vil kunne påvirke vannførings- og vannstandsforholdene i hele vassdraget, må departementet ta hensyn til at sluttbehandling av disse prosjektene antas å ligge flere år frem i tid. Departementet fremmer derfor ett samlet reglement etter vassdragsreguleringsloven for hele Mandalsvassdraget, som inkluderer reglementet for økt regulering av Skjerkevatn, reviderte tillatelser (for Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn) og samler øvrige eksisterende tillatelser i vassdraget.

Vedtaket her omfatter dermed revisjon av vilkårene for tidligere konsesjoner for regulering av Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn. Det gjelder:

- Kgl.res. 29.8.1924. Overtakelse av halvdel av Statens andel i Skjerkavassdraget og tillatelse til Regulering av vassdraget, med betingelser
- Kgl.res. 29.7.1932. Manøvrering av reguleringsdammene i Skjerkavassdraget.
- Kgl.res. 4.9.1936. Tillatelse til ytterligere regulering av Skjerkavassdraget m.v., med betingelser og manøvreringsreglement
- Kgl.res. 30.6.1939. Tillatelse for ytterligere regulering av Skjerkavassdraget m.v., med betingelser og manøvreringsreglement.
- Kgl.res. 11.12.1953. Tillatelse til regulering av Ørevatn i Mandalselva

For øvrig er reglementet en samling av gjeldende reglementer, inkludert justert manøvreringsreglement for Laudal kraftverk, fastsatt ved kgl.res. 14.6.2013. Flere konsesjoner i vassdraget er også åpnet for revisjon. Det legges opp til å foreta endringer i manøvreringsreglementet i forbindelse med behandlingen av de resterende prosjektene i Åseral eller i egne revisjonsprosesser.

5.3 Landskapsmessige virkninger av tiltaket

De landskapsmessige påvirkningene av en økt regulering av Skjerkevatn er hovedsakelig knyttet til de nye dammene, større reguleringssone og midlertidige påvirkninger under anleggsfasen. Virkningene anses moderate og i hovedsak lokale. Planene ligger innenfor det som er klarert for konsesjonsbehandling i SP. Prosjektet berører ikke vernede vassdrag og tiltakene vil ikke påvirke inngrepsfrie naturområder (INON).

Skjerkevatn vil få en betydelig økt reguleringssone og magasinet vil bli mer aktivt regulert enn i dag. Vannstanden vil sjelden nå den nye HRV, og dette medfører at reguleringssonen også blir mer synlig. De nye dammene i Skjerkevatn vil bli dominerende i landskapsbildet, men riving av de eksisterende dammene vil på sin side bedre landskapsopplevelsen. Departementet bemerker at de mest synlige inngrepene er planlagt i områder som allerede er sterkt preget av tidligere inngrep. Departementet finner ikke de negative landskapsmessige virkningene avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

5.4 Virkninger for ferdsel, båtbruk og utøvelse av friluftsliv

Områdene ved Skjerkevatn og Nåvatn er pr i dag lite benyttet til friluftsliv. Veien til området er stengt med bom og allmennheten har derfor begrenset tilgang til området. Bygging av permanent vei vil tilrettelegge for enklere tilkomst til områdene sør og vest for Skjerkevatn for de som får rett til å bruke veien.

Ingen høringsinstanser har fremmet spesielle merknader til dette temaet, bortsett fra kommunen som ber om at eksisterende anleggsvei opp til Skjerkevatn blir åpnet for allmenn ferdsel. Søker har for sin del ingen innvendinger mot at allmennheten får tilgang til anleggsveien opp til Skjerkevatn, men vil i denne forbindelse presisere at vedlikehold av veien vil skje etter konsesjonærens eget behov. Veien er stengt i dag etter avtale med grunneierne. Departementet ser ingen tungtveiende grunner til at anleggsveien skal være stengt for allmennheten. Departementet forutsetter at konsesjonæren tar nødvendig kontakt med grunneierne i dette området og sørge for å få endret avtalene om stengte anleggsveier. Departementet bemerker at vedlikeholdet av veien begrenses til det konsesjonæren selv har behov for.

Hensynet til friluftslivet som bedrives i dette området, kan etter departementets syn ikke være noe vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet. Departementet finner at utøvelsen av friluftslivet kan ivaretas gjennom alminnelige avbøtende tiltak og ved utarbeidelse av detaljplaner, dersom konsesjon gis.

I Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering av vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, er Mandalsvassdraget kategorisert som høyt prioritert. Friluftslivverdien anses imidlertid høy for nedre del av vassdraget grunnet laksefiske, og gjør seg ikke gjeldende i særlig grad i området ved Skjerkevatn/Ørevatn.

5.5 Virkninger på biologisk mangfold

De hydrologiske endringene i Mandalselva i og nedenfor Ørevatn som følge av en utvidet magasinkapasitet er små, og virkningene er vurdert som begrensede. En økt regulering av Skjerkevatn anses å få små effekter på *fiskebestandene* i både Nåvatn og Skjerkevatn. Departementet bemerker at standardvilkåret for naturforvaltning gir Miljødirektoratet hjemmel til å kunne pålegge både fiskefaglige undersøkelser og avbøtende tiltak. Når det gjelder den lakseførende strekningen av Mandalselva, vises til fastsatt prøvereglement for Laudal kraftverk, jf. kgl.res. 14.6.2013. Departementet finner ikke at hensynet til fisk i området har vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet.

Flora og vegetasjonen i prosjektområdet er generelt artsfattig og de fleste artene er vanlige. Det er et lite område med *rikmyr* som er registrert nordvest i Skjerkevatn. Denne vegetasjonstypen er sjelden akkurat i Åseral kommune, men ellers vanlig rundt om i hele landet. Lokaliteten vil bli berørt ved en økt regulering. Periodevis vil det bli stående under vann og forsvinne. Departementet er enig med NVE i at hensynet til myrområdet ikke kan utgjøre noe vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet, da vegetasjonstypen er vanlig ellers i landet. Det bemerkes at det berørte arealet dessuten er lite. Det er registrert to naturtyper; en stor elvevør av viktig verdi sør i Ørevatn og et deltaområde av svært viktig verdi nord i Ørevatn. Naturtypene har eksistert sammen med reguleringen siden 1950-tallet, og det er lite som tyder på at disse er negativt påvirket.

Fagrapporten "Dyreliv" konkluderer med at en økt regulering av Skjerkevatn vil ha liten betydning for vilt og fugl i området.

NVE har tidligere påpekt at krypsiv vil være et sentralt tema i forbindelse med utredning av virkningene av det planlagte Ljosland kraftverk og nytt aggregat i Skjerka (nå omsøkt som Åseralprosjektene). Krypsiv er et stort problem i hele Mandalsvassdraget.

Åseral kommune mener at det må fastsettes et særskilt konsesjonsvilkår som pålegger AEVK å delta i arbeidet mot krypsiv og viser bl.a. til en skjønnssak i Otravassdraget (2008) hvor Valle kommune ble tilkjent et årlig beløp på kr 200 000,- til bekjempelse av krypsiv. Departementet bemerker at i Mandalsvassdraget finnes det også betydelige mengder krypsiv i uregulerte deler av vassdraget. Andre forhold enn reguleringer antas å kunne forårsake problemet. AEVK hevder at det derfor ikke er grunnlag for å fastsette et særskilt konsesjonsvilkår knyttet til krypsiv. Departementet er enig i dette. I likhet med NVE finner departementet at standardvilkåret om naturforvaltning er tilstrekkelig. Dette vilkåret gir Miljødirektoratet adgang til å pålegge undersøkelser om ulike miljøproblemer, herunder krypsiv, i den grad dette kan knyttes til virkninger av reguleringene.

Departementet vurderer de negative konsekvensene for naturens mangfold til å være relativt små. I denne vurderingen legges vekt på at Skjerkevatn og Nåvatn allerede er sterkt regulert. Det antas at de hydrologiske endringene i Mandalselva som følge av tiltaket vil være små og at det derfor heller ikke på sikt kan påregnes vesentlige endringer for naturmangfoldet.

5.6 Kulturminner. Riving av dam ved Skjerkevatn og Nåvatn-dammene og krav om kulturhistorisk dokumentasjon

AEVK har søkt etter vannressursloven § 41 om å få rive dammen ved Skjerkevatn og de fire Nåvatndammene. Tre av Nåvatndammene er søkt revet i sin helhet og én delvis revet. I følge søker er det ikke noe alternativ til riving. Dammene har meget høy kultur- og teknologihistorisk verdi. Skjerka kraftverk er på en liste over bevaringsverdige kraftverk i Norge bl.a. fordi Nåvatn dam I og III er de eneste dammene i Norge av typen *skråstilt flerbuedam*. Også internasjonalt er denne damtypen sjelden. Hvelvdammen ved Skjerkevatn har også kulturhistorisk verdi, da den var Norges første ettpenns hvelvdam med spenn mellom to platedammer og ikke mot fjellsider.

Både av landskapshensyn og av hensyn til sikkerhet ved transport og ferdsel på Skjerkevatn/Nåvatn, har NVE anbefalt at Nåvatndammene fjernes. Nyttens av å beholde dammene er etter NVEs syn mindre enn ulempene for sikkerhet og landskap. Dokumentasjon av disse dammene er det beste. Departementet støtter seg her til NVEs faglige bedømming. I likhet med NVE bemerker departementet at dokumentasjonen må favne bredt og dekke hele dammenes livsløp, inkludert rivingsarbeidet og etableringen av de nye dammene.

Når det gjelder tilgang til dokumentasjon, anfører NVE at denne må gjøres tilgjengelig for allmennheten og ellers være samlet på et sted. NVE anfører videre at AEVK må ta stilling til arkivering og tilgjengeliggjøring av det innsamlede materialet, dvs. hvor det vil bli samlet og arkivert. AEVK ser på *Minne kultursenter* som en egnet lokalitet for å gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten. Åseral kommune krever at den kulturhistoriske dokumentasjon blir ivaretatt av konsesjonæren når dammene rives og i samråd med kommunen. AEVK opplyser at det er jevnlig dialog med kommunen angående status og videre framdrift knyttet til kulturminnefaglig dokumentasjon for eksisterende dammer ved Nåvatn og Skjerkevatn. Departementet forutsetter at denne dialogen videreføres, og at arbeidet videre med dokumentasjonen av dammenes kulturhistoriske verdi gjøres i samråd med NVE.

Forholdet til kulturminneloven § 9 må være avklart før tiltaket settes i gang og departementet forutsetter at AEVK tar nødvendig kontakt med kulturminnemyndighetene før innsendelse av detaljplan til NVE. Skjerkevatt vil i løpet av anleggsperioden være nedtappet og gi muligheter for kulturminneundersøkelser i reguleringssonen. Det innføres en sektoravgift for kulturminneundersøkelser for de eksisterende magasinene som tas under revisjon, se nærmere om dette nedenfor under departementets merknader til vilkårene.

5.7 Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Mandalsvassdraget er 115 km langt og renner gjennom kommunene Åseral, Audnedal, Marnardal og Mandal. Mandalsvassdraget er et regulert vassdrag med flere eksisterende magasiner, overføringer og kraftstasjoner. Det er i dag seks kraftverk i vassdraget; Logna, Smeland, Skjerka, Håverstad, Bjelland og Laudal. Det er planer for 3 mikrokraftverk i vassdraget ovenfor Ørevatn. Agder Energi Vannkraft AS har søkt om opprustning og utvidelse av Skjerka-anlegget. Planene omfatter et nytt aggregat i Skjerka kraftverk, en ny tunnel mellom Langevatn og Nåvatn med Øygaard kraftverk og Kvernevatt kraftverk, samt ny dam og økt regulering av Langevatn og omtales som Åseralprosjektene. Det er også fremmet søknad om bygging av småkraftverket Kollungtveit kraftverk. De to sistnevnte utbyggingene vil kunne gi virkninger i hele vassdraget. Hvordan disse framtidige utbyggingene vil påvirke vassdragets samlede belastning, må vurderes nærmere under konsesjonsbehandlingen.

Nedstrøms Laudal finnes det også tre SP-prosjekter; Øysslepp, Haugsfoss og Nødingfoss, men NVE kjenner ikke til om det her foreligger noen konkrete prosjektplaner. Departementet har heller ikke mottatt noen nærmere informasjon om slike planer.

Vassdraget er lakseførende på en strekning på 48 km fra sjøen. Kalking har medført bedre vannmiljø, og en ny laksebestand er blitt etablert. Mandalselva er et nasjonalt laksevassdrag. Dette regimet legger ikke begrensninger på eksisterende kraftproduksjon, men det skal ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til skade for laksebestanden. Ved revisjon skal det ikke pålegges tiltak som medfører vesentlige reduksjoner i kraftproduksjonen. Det er ved kgl.res. 14.6.13 vedtatt et nytt femårs prøvereglement for Laudal kraftverk om vannslipp som skal sikre laksens oppgang forbi denne kraftstasjonen, samt sikre at laksen tar opphold i elva med det formål å gyte. Øvrig vannslipp er nærmere omtalt under departementets merknader til manøvreringsreglementet.

Krypsiv er et stort problem i Mandalsvassdraget. Det vises til omtale i 5.5 ovenfor. Årsakene til problemveksten synes å være sammensatte, og selv om den framtidige utviklingen av krypsivbestanden er usikker, påpeker NVE at det i første omgang er Åseralprosjektene og eventuell utbygging av Kollungtveit som vil kunne gi virkning for hele Mandalsvassdraget. Krypsivproblemet vil da stå sentralt. Departementet vil understreke at det er viktig at vannkvaliteten i Mandalsvassdraget og problemet med utviklingen av krypsiv blir belyst på en grundig måte ved konsesjonsbehandlingen av Åseralprosjektene.

Behovet for å ta i bruk nye arealer for det omsøkte tiltaket, er begrenset. I departementets helhetsvurdering inngår også virkningene av kraftledninger og øvrige elektriske anlegg for å kunne gjennomføre planene. Etter departementets vurdering medfører ikke de elektriske

anleggene konsekvenser av et slikt omfang at de har noen større innvirkning for samlet belastning i området.

Departementet finner at det omsøkte tiltaket vil gi en begrenset økning i den samlede belastningen på naturmangfold og økosystemer i regionen.

Departementet legger til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er oppfylt.

5.8 Forholdet til vannforskriften

Etter vannforskriften (15.12.2006 nr 1446) § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom;

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden for vannforekomsten,
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene er større enn tapet av miljøkvalitet og
- formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt på andre miljømessig bedre måter.

Etter departementets syn viser vurderingen av tiltakene i forhold til prinsippene i naturmangfoldloven, at inngrepene vil ha mindre konsekvenser for vannmiljøet. Med de avbøtende tiltakene som konsesjonsvilkårene legger opp til, er de negative konsekvensene ikke til hinder for gjennomføring av det omsøkte prosjektet. Vilkårene anses som godt egnet for å avbøte en eventuell negativ utvikling i vannforekomsten, for eksempel restriksjoner knyttet til vannstandsvariasjoner, forurensningsvilkår og hjemmel for å kunne pålegge ulike miljøtiltak.

Formålet med å rive de gamle dammene og bygge de nye er primært av sikkerhetsmessige hensyn. Videre er hensikten å øke produksjonen av regulerbar, fornybar elektrisitet i eksisterende anlegg. Departementet vurderer samfunnsnyttene av inngrepene som betydelige. Departementet har kommet til at fordelene tiltakene medfører, miljømessig sett ikke kunne vært oppnådd så kostnadseffektivt på andre måter. Departementet anser vilkårene i vannforskriften § 12 som oppfylt.

5.9 Tiltak etter energiloven

Det legges til grunn at gjeldende konsesjon for eksisterende elektriske anlegg gir rom for nødvendig opprusting av eksisterende kraftledning fra Skjerka kraftverk til dammer og lukehus ved Skjerkevatn og ved Nåvatn. Agder Energi Nett AS er områdekonsesjonær i området. Spenningsnivået til bygging og drift av midlertidige kraftledninger til forsyning av anleggskraft vil ikke overstige 22 kV, og særskilt tillatelse i medhold av energiloven er ikke nødvendig.

5.10 Virkning av tiltakene etter forurensningsloven

I følge NVE er det ikke ventet noen vesentlige endringer i vannkvalitet som følge av utvidet regulering av Skjerkevatn. Det vil bli en midlertidig og lokalt partikkelforurensning i Skjerkevatn som følge av erosjon og utvasking av finmateriale i den nye reguleringssonen, men det forventes ikke økt sedimenttransport i Mandalselva. Det er lite løsedekke og tynt jordsmonn i området, så påvirkningen av den økte reguleringen på vannkvaliteten vil derfor bli liten. Fylkeskommunen har foreslått at kraftverket kjøres med lav produksjon den første

tiden for å unngå for mye finstoff fra den nye reguleringssonen. Departementet legger i likhet med NVE, en slik manøvrering til grunn.

5.11 Konklusjon

Etter departementets vurdering foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å fatte vedtak i saken. Naturmangfoldloven § 8 og §§ 10-12 er vurdert og hensyntatt i departementets behandling av saken.

De fire Nåvatndammene og dam Skjerkevatn har vært gjenstand for revurdering etter damsikkerhetsforskriften med krav om meget omfattende rehabilitering av alle dammene. Formålet med tiltakene er derfor primært å oppfylle de sikkerhetsmessige krav som er pålagt dameier. På grunn av de omfattende og kostbare kravene for rehabilitering av de eksisterende dammene, ble riving av de gamle og bygging av nye dammer ved Skjerkevatn med utvidet regulering, vurdert å være en bedre løsning. Formålet med å bygge nye dammer og øke reguleringen er derfor også å kunne øke produksjonen av regulerbar kraft ved å oppgradere eksisterende anlegg. Departementet bemerker at de negative virkninger på natur, landskap og naturmangfold som følger av inngrepene på sikt, må ses i sammenheng med dette formålet.

Det skal gis tillatelse til vannkraftprosjekter som innebærer en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vannressursene i tråd med vassdragslovgivningens formål. Med de avbøtende tiltak og pålegg som tilrås, finner departementet at de negative konsekvenser for natur, landskap og miljø er mindre enn fordelene dette prosjektet medfører - økt regulerbar kraft i tillegg til at de sikkerhetsmessige krav oppfylles. Departementet vektlegger i sin vurdering at utbygging skjer i et vassdrag som fra før er betydelig påvirket av regulering. Det oppnås en god ressursutnyttelse ved å benytte eksisterende magasin og allerede etablert infrastruktur i området.

Etter en helhetsvurdering er Olje- og energidepartementet kommet til at fordelene ved bygging av nye dammer og økt regulering av Skjerkevatn er større enn ulempene for allmenne og private interesser, herunder virkninger av samfunnsmessig betydning, jf. vassdragsreguleringsloven § 8. Tillatelsen medfører rett til å ekspropriere grunn og rettigheter som er nødvendig for gjennomføring av tiltaket, jf. vassdragsreguleringsloven § 16 nr.1.

Departementet tilrår at det gis tillatelse etter vannressursloven § 41 til å rive eksisterende dam i Skjerkevatn og de fire dammene i Nåvatn. Det forutsettes at konsesjonæren dokumenterer dammenes kulturhistoriske verdi for ettertiden og da i samråd med både NVE og Åseral kommune.

Ut fra de opplysninger som foreligger i saken, anses det lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre nye forurensninger utover det som er beskrevet. Det settes standardvilkår om forurensning i reguleringstillatelsen. Det må søkes fylkesmannen om særskilt tillatelse etter forurensningsloven for utslipp i forbindelse med anleggsarbeidene.

Det fastsettes et samlet manøvreringsreglement for Mandalsvassdraget og ett sett med vilkår for å foreta ytterligere regulering av Skjerkevatn og inkludert Nåvatn og Ørevatn. Det fastsettes etter NVEs tilråding ett felles vilkårsett for de konsesjoner det er åpnet revisjon for.

Det er søkt om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 for tiltredelse av nødvendig grunn og rettigheter – herunder midlertidig bruk i anleggsperioden, for bygging og drift av dammer og utvidet regulering i den grad dette ikke løses i minnelighet. Etter NVEs mening er hensynet til kravene i damsikkerhetsforskriften tilstrekkelig grunn til at det kan gis tillatelse til forhåndstiltredelse før skjønn er krevd i denne saken. Departementet er enig i NVEs vurdering. Departementet tilrår derfor at det gis samtykke til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 første ledd annet punktum. Søker må kreve skjønn innen 3 måneder fra konsesjon er gitt, jf. § 25 første ledd tredje punktum.

6. Departementets merknader til vilkårene

Det er gjort endringer i enkelte vilkår sammenlignet med NVEs utkast. I denne saken er kun foretatt revisjon av de konsesjonsvilkår som gjelder Skjerkevatt, Nåvatt og Ørevatt. Øvrige strekninger i vassdraget (andre gitte konsesjoner), skal ikke revideres nå.

Til post 1 Konsesjonstid

Agder Energi Vannkraft AS gis konsesjon på ubegrenset tid. Vilråene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3.

Til post 2 Konsesjonsavgifter og næringsfond

Åseral kommune krever maksimale konsesjonsavgifter, dvs. kr 30,- pr. nat. hk. Etter NVEs vurdering tilsier ikke magasinets beliggenhet vesentlig større skadevirkninger enn normalt ved etablering av magasiner. Departementet er enig i dette. Konsesjonsavgiftene tilrås satt til **kr 24,-** pr. nat.hk. til kommunen og **kr 8,-** pr. nat.hk. til staten. For de konsesjonene som revideres, justeres satsene gjennom egne bestemmelser om indeksjustering. Etter siste justering i 2009 ligger satsene på de konsesjoner som revideres mellom om lag 17 og 33 kr. pr. nat. hk. Ny justering foretas i 2014. Det er gjort noen innskrenkninger i vilkåret sammenlignet med NVEs utkast, da oppdatert vilkår kun skal gjelde for de konsesjoner som faktisk blir revidert.

Åseral kommune fastholder sitt tidligere krav om næringsfond på kroner 7 millioner. NVE finner ikke at det er grunnlag for næringsfond i denne saken. Det vises til utbyggingsavtale og rammeavtale med kommunen ved tillatelse til utvidet regulering i Skjerkevatt. Isolert sett mener NVE at utbyggingen heller ikke er av slik karakter at det er grunnlag for næringsfond. Åseral kommune mener at det følger av nevnte avtale at en stor del av ytelsene har kobling mot vilkårsrevisjonen knyttet til tidligere utbygginger, og at det derfor blir feil å la disse ytelsene gå til fratrukk for kompensasjon i form av næringsfond for dette nye tiltaket.

Det gis her tillatelse til en økt regulering av eksisterende magasin på 23 meter, men tiltaket i seg selv gir imidlertid mindre negative virkninger for landskap og miljø. Departementet finner det mest riktig at grunnlaget for næringsfond og næringsfondets størrelse vurderes i forbindelse med søknaden om Åseralprosjektene. På den måten kan spørsmålet om kompensasjon bli behandlet samlet for de tiltak som skal foretas i vassdraget.

Til post 7 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang, herunder detaljplaner for riving av dammene.

Det må legges vekt på å tilpasse utbyggingen til omgivelsene og om mulig minimere inngrep i området så langt det lar seg gjøre. Innkomne høringsuttalelser fra distriktet om utforming og plassering av tiltak vil bli ivaretatt under behandlingen av detaljplanleggingen. Det bemerkes at både fylkeskommunen og kommunen har uttalerett om planer for anleggsveier, massetak og plassering av eventuelle overskuddsmasser. Dette sikrer kommunens deltakelse i detaljplanleggingen.

Vilkåret om godkjenning av planer m.v. omfatter også tidligere inngrep i det berørte området og NVE vil vurdere behovet for opprydding og landskapstilpasning, herunder opprydding i eksisterende reguleringszone, som har vært et krav gjennom revisjonsprosessen.

Til post 8 Naturforvaltning

Det settes standardvilkår for naturforvaltning. Begrepet ”vedkommende myndighet” erstattes av Miljødirektoratet, jf departementets brev til NVE av 25.6.13.

Fullmaktene i standardvilkåret gir naturforvaltningsmyndighetene mulighet til å pålegge tiltak og undersøkelser for å følge opp de miljømessige forhold som er påpekt av høringsparter under revisjonsprosessen, for eksempel når det gjelder tiltak for fisk og mot krypsiv. Det vises til departementets vurdering ovenfor i punkt 5.5 om tiltakets virkninger for biologisk mangfold. Vilkårene er omfattende, og departementet bemerker at pålegg om tiltak/undersøkelser må ha klar sammenheng med virkningene av reguleringene, og stå i et rimelig forhold til kostnadene og nytten forbundet med pålegget. Når tiltak skal fastsettes, må det også ses hen til den aktiviteten som allerede pågår i Mandalsvassdraget.

Til post 9 Automatisk fredete kulturminner

Det settes standard kulturminnevilkår i tillatelsen til den nye, økte reguleringen av Skjerka. Det forutsettes at søker har nødvendig kontakt med kulturminnemyndighetene når det gjelder kulturminnelovens bestemmelser og under utarbeidelsen av detaljplanene. Se for øvrig departementets bemerkninger om kulturminner og kulturhistorisk dokumentasjon ovenfor i punkt 5.6.

Ved revisjon av konsesjonsvilkår der det ikke tidligere har vært foretatt kulturminneundersøkelser, skal standardvilkåret om betaling av sektoravgift til kulturminnetiltak inngå. Sektoravgiften betales som et engangsbeløp og innbetalingen skal øremerkes finansiering av statlige utgifter knyttet til kulturminnetiltak i vassdrag. Avgiften beregnes på bakgrunn av magasinkapasiteten og utgjør kr 7000,- pr. GWh (2006-kroner som justeres etter konsumprisindeks på tidspunktet for innkreving av sektoravgiften). Beløpet skal dekke alle kulturminnerelaterte undersøkelser, registreringer, utgravninger og sikringer. Det foreslås noe endring i vilkåret sammenlignet med NVEs forslag. Beregning av sektoravgiften er knyttet til de eksisterende reguleringsmagasinene i Skjerkavassdraget og gjelder i denne saken kun følgende magasiner:

Nedre Skjerkevatn	23,9 GWh
Nåvatn	156,5 GWh
Ørevatn	5,1 GWh

NVE er gitt myndighet til å kreve inn denne sektoravgiften.

De øvrige magasinene i Mandalsvassdraget vil få oppdaterte kulturminnevilkår og innkreves sektoravgift når de blir revidert.

Til post 11 – Ferdsel m.v.

Konsesjonæren plikter å sørge for at ferdsel forbi damstedene og langs magasinene kan foregå på en trygg måte. Det er fremmet et ønske om at konsesjonæren i forbindelse med riving av Nåvatndam III gjør det på en måte som muliggjør å passere her med båt. Departementet er enig med NVE i at dette er et tiltak som ligger under vilkåret om ferdsel og forutsetter at AEVK vurderer en løsning som gjør dette mulig.

Departementet legger til grunn at anleggsveiene vil være åpne og kan benyttes av allmennheten. Ingen høringsinstanser eller interessegrupper har fremmet krav om stengte veier og søker er også positiv til at anleggsveiene holdes åpne. Konsesjonæren må legge til rette for at vilkåret kan oppfylles. Departementet bemerker at andre brukere ikke kan kreve bedre standard på anleggsveiene enn det konsesjonæren selv har behov for. Dersom veien skal åpnes for allmenn bruk, vil det være behov for en parkeringsplass. Departementet forutsetter at dette ivaretas i samarbeid med kommunen gjennom godkjenning av detaljplanleggingen og at konsesjonæren står for kostnaden med prosjekteringen og opparbeidelsen av en høvelig parkeringsplass.

Til post 14 – Manøvreringsreglement m.v.

NVE tilrår et samlet manøvreringsreglement for hele Mandalsvassdraget. Departementet slutter seg til NVEs forslag om at det fastsettes ett samlet reglement etter vassdragsreguleringsloven for hele Mandalsvassdraget nå, som inkluderer reglementet for økt regulering av Skjerkevatn, reviderte tillatelser (for Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn) og samler øvrige eksisterende tillatelser i vassdraget, inkludert nye bestemmelser for Laudal kraftverk. Ved behandling av søknad om utvidelse av Skjerka kraftverk m.m (Åseralprosjektene), vil manøvreringsreglementet bli gjenstand for ny behandling. AEVK manøvrerer i dag etter selvpålagte restriksjoner. Departementet tilrår at slike selvpålagte restriksjoner fortsetter inntil videre, se departementets vurdering nedenfor. Fløtningsbestemmelsene er ikke tatt inn i reglementet, da det må antas at disse er avløst ved avtaler eller skjønn.

7. Departementets merknader til manøvreringsreglementet Magasin vannstand

I dag ligger vannstanden i Skjerkevatn nær opp til HRV i store deler av året. I mars og april senkes normalt magasinet ned mot LRV for å ha kapasitet til å kunne ta i mot vårfloppen. I det nye magasinet Skjerkevatn/Nåvatn vil vannstanden sjeldnere nå opp til ny HRV og en reguleringssone på inntil 10 m vil i lengre perioder være synlig. Manøvreringen av Nåvatn vil i liten grad endres ved en sammenslåing av magasinene. En utvidelse av Skjerkamagasinet i seg selv vil ikke medføre vesentlige endringer for Ørevatn sammenliknet med dagens forhold. NVE anser faren for økt effektkjøring i Ørevatn, som liten. NVE har likevel foreslått visse magasinrestriksjoner for Ørevatn. Vannstandsvariasjonene i Ørevatn som følge av produksjonsvariasjoner i Skjerka og Håverstad kraftverk skal ikke overstige 50 cm pr døgn eller 1 m pr uke og vannstanden i Ørevatn skal normalt ikke senkes under kote 257,2 annet enn ved fare for flom eller ved spesielle driftssituasjoner som nødvendiggjør videre nedtapping, jf. punkt 2 bokstav f). Departementet slutter seg her til NVEs forslag. Det vil foreligge muligheter for et vesentlig annet kjøremønster ved en eventuell utvidelse av Skjerka kraftstasjon og ny overføring fra Langevatn. Manøvreringen av Ørevatn og vassdraget videre nedover vil derfor være et sentralt tema ved behandlingen av de omsøkte Åseralprosjektene, og reglementet vurderes da på nytt.

Minstevannføring

AEVK har et selvpålagt minstevannslipp på 8 m³/s forbi Bjelland (fra Tungesjø) og Håverstad kraftstasjon (fra Ørevatn) ved driftstans i disse stasjonene. NVE foreslår at slike minstevannføringer pålegges som en del av revisjonen av vilkåret.

Departementet skal bemerke at det her ikke foretas en revisjon av vilkårene for Tungesjø, kun for Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn. Departementet finner at vannslipp fra Tungesjø ved driftstans forbi Bjelland kraftstasjon derfor ikke kan pålegges som del av dette revisjonsvedtaket. Av miljøhensyn bemerker departementet imidlertid viktigheten med et vilkår om minstevannslipp ved driftstans i kraftverkene og AEVK har bekreftet at de inntil videre fortsetter vannslipp fra Tungesjø forbi Håverstad kraftstasjon som en frivillig ordning. NVEs forslag i punkt 2 bokstav h) tas dermed ut.

Damprosjektet ved Skjerkevatn har ingen vesentlig betydning for vassdraget nedstrøms Ørevatn. Departementet viser til at strekningen nedstrøms Ørevatn vil inngå i konsesjonsbehandlingen av Åseralprosjektene. I vassdraget vil det også bli utarbeidet vannforvaltningsplan. Det er vedtatt prøveperiode for 5 år for Laudal kraftverk. Selv om Håverstad kraftstasjon ligger nedstrøms Ørevatn, må en minstevannføring slippes fra Ørevatn og tillatelsen til reguleringen av Ørevatn er en del av dette revisjonsvedtaket. Departementet finner det derfor riktig å fastsette minstevannføringsslippet på 8 m³/s ved driftstans forbi Håverstad kraftstasjon i manøvreringsreglementet, selv om AEVK har bekreftet at de også her vil fortsette vannslippet på frivillig basis, jf. punkt 2 bokstav g).

Som en prøveordning har AEVK sluppet vann fra Tungesjø ved behov slik at vannføringen ved Kavfossen nedenfor der sidevassdraget Kosåna går sammen med hovedvassdraget, ikke skal være lavere enn 2,0 m³/s om sommeren og 1,0 m³/s om vinteren. Kavfossen er øverste punkt hvor anadrom fisk går opp i vassdraget. NVE anbefaler at denne ordningen fortsetter inntil videre på frivillig basis og vil vurdere et eventuelt minstevannføringspålegg nærmere i forbindelse med sluttbehandlingen av Åseralprosjektene. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Nye manøvreringsbestemmelser for Laudal kraftverk ble fastsatt ved kongelig resolusjon 14. juni 2013 til erstatning for bestemmelser fastsatt ved kgl.res. 24. juni 1977. Av hensyn til betydningen av laksens oppgang på denne elvestrekningen, ble manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk fastsatt uten å avvende behandlingen av reguleringsanleggene i Åseral. Departementet presiserer imidlertid at fastsetting av nye manøvreringsbestemmelser for Laudal kraftverk ble fastsatt for en prøveperiode på 5 år, og er ikke til hinder for at bestemmelsene kan samles i et felles reglement for hele vassdraget.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs merknader i manøvreringsreglementet, med visse endringer for Laudal kraftverk, jf. punkt 2 ny bokstav i), i henhold til det vedtak som ble fastsatt i juni 2013.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. I medhold av lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 41 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til å rive eksisterende dammer i Skjerkevatn/Nåvatn i Åseral kommune.
2. I medhold av lov om vassdragsreguleringer 14. desember 1917 nr. 17 § 8 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til å bygge nye dammer og heve reguleringen i Skjerkevatn beliggende i Åseral kommune, i samsvar med fremlagt forslag til vilkår.
3. I medhold av lov 19. juni nr. 62 1992 om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer m.fl. del 6 nr. 3 fastsettes reviderte vilkår for Agder Energi Vannkraft AS' reguleringskonsesjoner for Nåvatn, Skjerkevatn og Ørevatn.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Mandalsvassdraget i samsvar med fremlagt forslag.
5. I medhold av lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom § 25 gis Agder Energi Vannkraft AS tillatelse til forhåndstiltredelse før begjæring om skjønn er krevd.

Vedlegg:

**Vilkår for tillatelse for Agder Energi Vannkraft AS
til å foreta ytterligere regulering av Skjerkevatn. Vilkårene omfatter Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn
i Mandalsvassdraget**

(Vilkårene erstatter tidligere vilkår gitt ved kgl.res. 29.08.1924, 29.07.1932, 04.09.1936, 30.06.1939 og
11.12.1953)

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter:

Kgl. res. av 6-12-2013. Tilleggsreguleringen av Skjerkevatn: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 8 pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 24 pr nat.hk.

Kgl. res. av 29-08-1924. Overtakelse av halvdelen av Statens andel i Skjerkavassdraget og tillatelse til Regulering av vassdraget, med betingelser: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 0,5 pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 0,5 pr nat.hk.

Kgl. res. av 04-09-1936. Tillatelse til ytterligere regulering av Skjerkavassdraget m.v., med betingelser og manøvreringsreglement: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 0,5 pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 0,5 pr nat.hk.

Kgl. res. av 30-06-1939. Tillatelse for ytterligere regulering av Skjerkavassdraget m.v., med betingelser og manøvreringsreglement: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 0,5 pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og

bykommuner som Kongen bestemmer kr 0,5 pr nat.hk.

Kgl. res. av 11-12-1953. Tillatelse til regulering av Ørevatn i Mandalselva. Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 0,5 pr nat. hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 2 pr nat.hk.

Fastsattelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjenning av fylkesmannen

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene

forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, kan det fastsettes en mulkt.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, forninner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom

det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Før nye konsesjoner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

Ved revisjon av vilkår som ikke tidligere har hatt bestemmelser om kulturminneundersøkelser

Når reviderte vilkår er fastsatt, skal konsesjonæren innbetale et engangsbeløp på 7.000,- per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser utgravninger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredete arkeologiske kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

Magasinene som omfattes er:

Skjerkevatn, Nåvatn og Ørevatn.

Arkeologiske arbeider skal foretas i den tiden magasinene likevel er nedtappet eller når vannstanden av andre årsaker er lav. Konsesjonæren skal varsle kulturminnemyndigheten (fylkeskommunen) ii god tid før en nedtapping av magasinene eller dersom det av andre årsaker er lav vannstand i magasinene slik at arkeologisk arbeid kan gjennomføres. Konsesjonæren skal ved fysiske tiltak i vann og på land, som for eksempel etablering av terskler og anleggsarbeid m.v., i god tid på forhånd få undersøkt om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven § 3 og § 9. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at tiltaket kan virke inn på automatisk fredete

kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8, 2. ledd.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

Det skal vises forsiktighet ved første gangs bruk av vanntunnelene for å redusere faren for partikkelforensning.

11

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorleksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger. Konsesjonæren kan pålegges å delta i undersøkelser og tiltak for å redusere begroingen i vassdraget.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE.

Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

16

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings- og overføringsene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 3. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond), 4 (Byggefrister m.v.), 14 (Manøvreringsreglement m.v.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilket reguleringene kan medføre forpliktelser.

**Manøvreringsreglement
for regulering av Mandalsvassdraget i Åseral, Audnedal, Marnardal og Mandal
kommuner, Vest-Agder fylke**

(omfatter reglement gitt ved kgl. res. 16.6.1972 (Bjelland), 5.3.1982 (Smeland), 9.12.1955 (Juvatn),
og vannslippingsbestemmelser gitt i kgl. res 14.6.2013 (Laudal)
og erstatter reglement gitt ved kgl. res. 11.12.1953 (Ørevatn), 26.5.1950 (Langevatn) og 7.1.1949 (Stikil))

1. Reguleringer

Magasin	Reg.grenser		Reg. høyde m
	Øvre kote	Nedre kote	
Storevatn	860,0	854,0	6,0
Kvernevatn	771,0	745,2	25,8
Stegil	762,0	754,0	8,0
Langevatn.....	683,6	667,6	16,0
Nåvatn.....	627,7	591,2	37,5
Skjerkevatn.....	627,7	590,7	37,0
Juvatn	513,0	489,0	24,0
Lognavatn.....	357,7	357,0	0,7
Ørevatn.....	259,2	256,08	3,12
Tungesjø.....	166,0	155,0	11,0
Mannflåvatn	68,8	67,8	1,0

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høyden refererer seg til høydegrunnlag nivellert av NVE.

Overføringer

Avløpet fra Langevatn overføres til Nåvatn.

Avløpet fra Stigebotsåna, Faråna, Ljosåna (Kvernevatn) og Grytåna (Storevatn) tas inn på overføringstunnelen fra Langevatn til Nåvatn.

Avløpet fra Monn på kote 405,0 ved Røysland overføres til Smeland kraftverk i Logna.

Bekk ved Eikeli, bekk ved Rosslund og bekk ved Hodne tas inn på inntakstunnelen til Smeland kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal det tas hensyn til øyet av vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Restriksjoner på manøvreringen

- a) Ved manøvrering av Langevatn, Nåvatn/Skjerkevatn, Stegil, Kvernevatn og Storevatn skal det tas hensyn til isforholdene med tanke på ferdsel for mennesker og vilt.
- b) I Monn nedenfor overføringen til Logna skal det slippes minstevannføring på 0,3 m³/s i perioden fra 1. mai til 30. september og 0,1 m³/s fra 1. oktober til 30. april.
- c) Når HRV i Lognavatn overskrides, skal det slippes vatn gjennom bunnløpet i den utstrekning det kan gjøres uten at skadelige flommer i vassdraget forøkes.
Overføringen fra Monn skal bare skje i den grad det er nødvendig for å dekke Smeland kraftverks vassforbruk utover tilløpet i Lognas eget felt. Det skal maksimalt overføres 15 m³/s.
- d) Fra inntaksdammen til Smeland kraftverk slippes 0,6 m³/s i perioden fra 1. mai til 30. september og 0,2 m³/s fra 1. oktober til 30. april.
- e) De fastsatte minstevannføringer i Monn og Logna skal så vidt mulig også holdes ved elvenes samtløp ovenfor Ørevatn og i Logna ovenfor kraftstasjonen. Dette skal gjelde også ved framtidig økt uttak av vatn til jordbruk og alminnelig vassforsyning.
- f) Vannstandsvariasjonene i Ørevatn som følge av produksjonsvariasjoner i Skjerka og Håverstad kraftverk skal ikke overstige 50 cm pr døgn eller 1 m pr uke. Vannstanden i Ørevatn skal normalt ikke senkes under kote 257,2 annet enn ved fare

for flom eller ved spesielle driftssituasjoner som nødvendiggjør videre nedtapping.

- g) Ved driftsstans i Håverstad kraftverk slippes en minstevannføring på 8 m³/s fra Ørevatn for å sikre tilfredsstillende vannføring nedenfor kraftverket.
- h) Vannstanden i Mannflåvatn kan reguleres mellom kotene 67,8 og 68, 8. I månedene mai - september skal likevel vannstanden forsøkes holdt under kote 68,3 dersom noen av grunneierne ved vatnet ønsker det og så vidt tilsig og aggregater gjør det mulig.

De tillatte reguleringsgrenser skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som godkjennes av NVE.

Flomhøyder i vatnet og flomvannføringer i elveløpet skal ikke forøkes.

i) Manøvreringsbestemmelser for Laudal kraftverk:

For å ivareta smoltens utvandring slippes det ekstra vann via inntaksdammen til **Laudal kraftverk** over en periode på opptil 14 dager etter følgende kriterier:

- 1) En markert økning i fangst av smolt i smoltfelle ved Hesså benyttes til å fastsette perioden for slipp av ekstra vann via inntaksdammen. Ekstra vannslipp iverksettes 7 dager etter nevnte fangstøkning, dog senest 20. mai.
- 2) I slipperioden fordeles disponibelt vann inn i Mannflåvatn - totalvannføringen - mellom utbyggingsstrekningen (via inntaksdammen) og kraftverket på følgende måte:
  - Vannføring opp til 20 m³/s - hele tilsiget går via inntaksdammen, og kraftverket står.
  - Vannføring mellom 20 og 50 m³/s - minimum 20 m³/s skal gå via inntaksdammen, og kraftverket kan kjøres med en driftsvannføring på maksimalt 25 m³/s.
  - Vannføring mellom 50 og 70 m³/s - minimum 30 m³/s skal gå via inntaksdammen, og kraftverket kan kjøres med en driftsvannføring på maksimalt 30 m³/s.
  - Vannføring mellom 70 og 105 m³/s - minimum 40 m³/s skal gå via inntaksdammen, og kraftverket kan kjøres med en driftsvannføring på maksimalt 50 m³/s.
  - Vannføring mellom 105 og 150 m³/s - minimum 55 m³/s skal gå via inntaksdammen, og kraftverket kan kjøres med en driftsvannføring på maksimalt 70 m³/s.
  - Totalvannføring mellom 150 og 210 m³/s - minimum 80 m³/s skal gå via inntaksdammen, og kraftverket kjøres med en driftsvannføring på maksimalt 105 m³/s.

- Totalvannføring over 210 m³/s - kraftverket kan kjøres med full driftsvannføring.

3) I en periode på 5 år fra reglementets ikrafttreden (vedtatt 14.6.2013) skal det være anledning til å fravike ovennevnte vannfordeling ved gjennomføring av undersøkelser og forsøk når dette på forhånd er godkjent av NVE. Ved utgangen av perioden kan NVE endre slipperegime for smoltutvandringsperioden etter søknad fra Agder Energi Vannkraft AS eller initiativ fra Miljødirektoratet dersom det fremlegges dokumentasjon på at dette gir økt kraftproduksjon uten å redusere overlevelsen av smolt.

4) I den samme 5 års perioden skal det også utredes og eventuelt gjøres forsøk for å bedre vinterstøingenes mulighet til å vandre ut av Mannflåvann

5) Fra 1.10 til smoltutgangen starter (innen 20. mai) skal minstevannføringen fra Mannflåvann være 6 m³/s

6) I tiden fra vannslippet nevnt i punkt 2 avsluttes til 30.9 skal det slippes minimum 8 m³/s forbi kraftverksinntaket. Ved vannføring på:

8 – 12 m³/s skal alt vannet slippes
 12 – 30 m³/s skal det slippes 12 m³/s
 30 – 50 m³/s skal det slippes 15 m³/s
 50 – 80 m³/s skal det slippes 20 m³/s
 > 80 m³/s skal det slippes 25 m³/s

I denne perioden skal kraftverket stoppes i 6 timer mellom fredag kl. 21 og lørdag kl 06.

.....
 For å unngå stranding av fisk skal vannføringen i elveleiet reduseres gradvis.

Av hensyn til vassdraget nedenfor skal det dessuten vises varsomhet ved lastvariasjoner.

Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen

som Agder Energi Vannkraft AS plikter å oppbevare for hele reguleringsstiden.

Manøvreringsbestemmelsene fastsettes for en prøveperiode på 5 år fra ikrafttreden (vedtatt 14.6.2013). Dersom manøvreringsbestemmelsene gir uforutsette negative virkninger for driften av Laudal kraftverk, kan bestemmelsene endres etter krav fra Agder Energi Vannkraft AS eller Miljødirektoratet. Det er en forutsetning at endringen skjer innenfor formålet om å opparbeide Mandalselva til en god lakseelv.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverks-eiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Etter NVEs bestemmelse, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringsstiden.

4

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.